

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра бібліотекознавства та інформології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
« 02 » « 09 » 2016 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Сучасні інформаційні системи і технології в бібліотечно-інформаційній і бібліографічній діяльності

напрямок підготовки 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія»

галузь знань 0201 «Культура»

Інститут журналістики

2016-2017 рік

Робоча програма з «Сучасних інформаційних систем і технологій в бібліотечно-інформаційній і бібліографічній діяльності» для студентів за напрямом підготовки 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія» галузі знань 0201 «Культура» 2016. – 51 с.

Розробник: Романченко Інна Григорівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри бібліотекознавства та інформології
Протокол №1 від 1 вересня 2016 року

Завідувач кафедри
бібліотекознавства та інформології О.В. Воскобойнікова-Гузєва

Години відповідають робочому навчальному плану

Заступник директора Інституту журналістики
з навчальної роботи О.А. Росінська

© Університет Грінченка, 2016 рік
© Романченко І.Г., 2016 рік

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	6
III. Програма	
<i>Змістовий модуль 1</i>	8
<i>Змістовий модуль 2</i>	14
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Сучасні інформаційні системи і технології в бібліотечно-інформаційній і бібліографічній діяльності».....	
.....	51
V. Плани практичних занять.....	21
VI. Завдання для самостійної роботи.....	29
VII. Питання поточного та підсумкового контролю.....	31
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.....	33
IX. Методи навчання.....	35
X. Методичне забезпечення курсу.....	37
XI. Критерії оцінювання знань студента.....	38
XII. Рекомендована література	
<i>Нормативні документи</i>	39
<i>Основна</i>	42
<i>Додаткова</i>	46
<i>Інформаційні ресурси</i>	48
Методичні рекомендації до підготовки практичного заняття.....	50
Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.....	51

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс «Сучасні інформаційні системи і технології в бібліотечно-інформаційній і бібліографічній діяльності» є невід'ємною складовою підготовки фахівців за напрямом 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія».

Мета дисципліни є вивчення особливостей основних бібліотечних і бібліографічних процесів в бібліотеках і можливостей їх автоматизації з використанням автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем (АБІС), розвиток навичок складання функціональних, організаційно-функціональних і інших схем, структурно функціональних і структурно-потоківих діаграм, а також алгоритмів інших технологічних процесів, що відбуваються в бібліотеках та інформаційних службах.

Студентами набуваються наступні **програмні компетентності**:

фахові (спеціальні) – здатність продемонструвати знання, розуміння, володіння, навички знаходити та використовувати інформаційні джерела до виконання конкретних практичних завдань;

– здатність використовувати відповідну термінологію з дисципліни в усній та письмовій формах рідною чи іноземними мовами;

– здатність аналізу законодавчих та нормативно-правових актів;

– здатність застосовувати уміння й навички щодо оволодіння сучасними інформаційними системами і технологіями в бібліотечно-інформаційній і бібліографічній діяльності з використанням новітніх технологій, зокрема електронних продуктів: баз даних, електронних послуг, з метою дистантного обслуговування користувачів;

– застосовувати інформаційні технології для вирішення практичних завдань бібліотечно-інформаційної галузі; створення бібліографічних баз даних документів;

– здатність до вивчення номенклатури технологічних бібліотечно-бібліографічних процесів та їх характеристики;

– здатність розв’язувати широке коло проблем та задач шляхом розуміння структури та програмного забезпечення вітчизняних й зарубіжних автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем, можливостей відповідних підсистем АБІС.

Програмні результати навчання:

загальні – здатність продемонструвати знання та розуміння на базовому рівні,

фахові (професійні) – здатність застосовувати навички оволодіння сучасними інформаційними системами і технологіями в бібліотечно-інформаційній і бібліографічній галузях;

– здійснювати аналіз інформаційних систем, згідно класифікації та їх характеристик;

– створювати бібліотечно-інформаційні і бібліографічні продукти з використанням сучасних інформаційних систем і технологій;

– визначати необхідний набір підсистем АБІС, в тому числі з урахуванням поетапного їх впровадження, відповідно до типу бібліотеки.

Завдання навчальної дисципліни орієнтовані на набуття студентами системи знань, умінь та досвіду, що включають:

– класифікацію існуючих традиційних технологічних бібліотечно-бібліографічних процесів;

– способи і можливості інформаційно-пошукових систем в електронному середовищі;

– знання, уміння та досвід виконання технологічних процесів АБІС і її підсистем в бібліотеках.

Дисципліна надає знання і розвиває практичні навички організації технологічних процесів, націлених на часткову і повну автоматизацію бібліотечно-бібліографічних та інформаційних процесів у відповідних організаціях і установах.

Курс інтегрується з такими дисциплінами, як «Аналітико-синтетичне опрацювання та каталогізація документів», «Бібліотечно-інформаційне

обслуговування користувачів», «Автоматизація бібліотечно-бібліографічних процесів», «Бібліографічна діяльність» та ін.

Теоретичні питання навчальної дисципліни розглядаються на лекціях, поглибленню теоретичних знань сприяють практичні заняття. До кожного з двох змістових модулів розроблені практичні для модульних контрольних робіт, які дозволяють виявити рівень оволодіння студентами теоретичними питаннями та конкретним практичним матеріалом.

Дисципліна загальним обсягом 180 годин вивчається впродовж 2, 3 та 4 семестрів. У 3 семестрі загальний обсяг становить 60 годин, у тому числі: 8 год. – лекційних, 20 год. – практичних занять, 4 год. – модульні контрольні роботи, 28 год. – самостійна робота. Студентам надається список рекомендованої до вивчення літератури та перелік інформаційних ресурсів мережі Інтернет для опрацювання. Викладання дисципліни розраховано на *три* семестри та завершується *екзаменом*.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 2 Змістових модулів – 2	Галузь знань (0201 «Культура»)	Рік підготовки: 2-й Семестр: 3-й Аудиторні заняття: 28 години, з них: лекції (теоретична підготовка): 8 годин практичні заняття: 20 годин Модульні контрольні роботи: 4 години Самостійна робота: 28 годин
Загальна кількість годин – 60	Напрямок підготовки 6.020102 «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія»	
Тижневих годин – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)	

II. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль 3								
АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В БІБЛІОТЕЧНО-БІБЛІОГРАФІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ								
Тема 1. Міжнародна довгострокова Програма універсального бібліографічного опису і міжнародного формату MARC: історія та розвиток. УКРМАРК: Національний формат представлення бібліографічних даних	13	6	2	4			7	
Тема 2. Каталогізація цифрових ресурсів Інтернет. Дублінське ядро метаданих	15	8	2	6			7	
<i>Модульна контрольна робота</i>	2	2						2
Разом за модулем 1	30	16	4	10			14	2
Змістовий модуль 4								
СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ ГЛОБАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ								
Тема 3. Відкриті програмні системи для створення електронної бібліотеки	13	6	2	4			7	
Тема 4. Інституційні репозитарії у розвитку системи інформаційних комунікацій глобального інформаційного простору	15	8	2	6			7	
<i>Модульна контрольна робота</i>	2	2						2
Разом за модулем 2	30	16	4	10			14	2
Разом за навчальним планом	60	32	8	20			28	4

III. ПРОГРАМА

Змістовий модуль 1

АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В БІБЛОТЕЧНО-БІБЛОГРАФІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Міжнародна довгострокова Програма універсального бібліографічного опису і міжнародного формату MARC: історія та розвиток. УКРМАРК: Національний формат представлення бібліографічних даних

Лекція (2 год.)

Термін MARC являє собою акронім назви системи Machine-Readable Catalogue or Cataloguing (Каталог або каталогізація, що читається машиною.) Фактично MARC - це короткий та зручний термін для позначення процесу маркування будь-якої частини каталогізаційного запису так, щоб вона могла бути оброблена за допомогою комп'ютера.

Комунікативний формат MARC повинен забезпечувати:

- можливість його застосування для всіх видів бібліотечних та архівних документів;
- достатню гнучкість для рішення різноманітних задач в доповнення до каталогізації;
- зручність застосування в різних автоматизованих системах.

Архів Конгресу є офіційним депозитарієм публікацій Сполучених Штатів і первинним джерелом каталогізаційних записів для міжнародних публікацій та публікацій США. У 1960-і рр. архів Конгресу розробив формат MARC Бібліотеки Конгресу (формат LC MARC), систему, що використовує в каталогізаційному записі цифри, букви та інші символи для позначення різних типів інформації. У процесі розвитку формат LC MARC став форматом USMARC (форматом MARC США). Ведення архівного формату USMARC, також як і офіційної документації USMARC, здійснюється Бібліотекою Конгресу. З початку 70-х років сімейство MARC збільшилося більш ніж на 20 форматів. Відмінності в змісті даних цих форматів викликають необхідність редагування запису до обміну ними.

Для подолання несумісності форматів було прийняте рішення розробити міжнародний формат MARC (UNIMARC), який дозволив би приймати записи, складені в будь-якому форматі MARC так, щоб вони могли конвертуватися в UNIMARC, а з нього в будь-який інший формат MARC. Для цього кожній національній службі досить буде становити тільки дві програми (одну для конвертування в UNIMARC, іншу з формату UNIMARC). Основною метою створення формату UNIMARC є сприяння міжнародному обміну даними в машиночитній формі між національними архівними службами, а також більш простого і зручного складання опису архівних одиниць, їх пошук і контроль. Останнє досягається за допомогою розроблених методів запису архівної інформації, здійснюваною відповідно до міжнародних стандартів.

Відмінність формату UNIMARC від формату USMARC: невідповідність полів, підполів, індикаторів і т.п. Конвертування даних по структурі USMARC-UNIMARC. При створенні конверторів USMARC-UNIMARC необхідно скласти певні алгоритми програм, який може складатися з 3 блоків.

УКРМАРК: Національний формат представлення бібліографічних даних. Проект УКРМАРК розроблявся міжвідомчою робочою групою фахівців Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (Національна академія наук України), Національної парламентської бібліотеки України (Міністерство культури і мистецтв України) та Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Міністерство освіти і науки України) в рамках договору про інформаційну співпрацю за підтримки Міжнародного фонду "Відродження". Були перекладені та опрацьовані наступні частини: · UNIMARC для бібліографічних записів (структура формату та маркер запису; блоки 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8); додатки А, В, G, Н, К; посібники 1, 3, 5 ; ·UNIMARC для класифікаційних записів; ·MARC-коди для організацій.

Не було завершено переклад „UNIMARC для авторитетних записів“, не перекладено „UNIMARC для даних про місця зберігання“ (на той час ще не було остаточного видання UNIMARC Holdings) та деякі посібники для комп'ютерної каталогізації спецвидів видань.

БД УКРМАРК. Представлення формату УКРМАРК у машиночитній формі спонукало створення першого експериментального електронного каталогу ЛННБ ім. В. Стефаника, назви полів/підполів використовувалися для пояснення значень бібліографічних записів.

Використання в Україні. УКРМАРК залишився на стадії проекту, однак цей формат завдяки повній сумісності з UNIMARC широко використовується в бібліотеках України, що використовують АБІС на основі UNIMARC/RUSMARC. Зокрема це АБІС УФД/Бібліотека, ІРБІС, Liber, Славутич, МАРК-SQL, Копа і т.д.

Довершений переклад українською UNIMARC й адаптація для потреб бібліотек України впорядкує бібліотечну термінологію, спростить написання методичних посібників, закладе основи корпоративної каталогізації, полегшить виробникам ПЗ створювати сумісні з УКРМАРК АБІС тощо

Література

1. Багрій, І. Історія розвитку MARC-форматів [Текст] / І. Багрій // Бібл. вісн.. – 2004. – № 5. – С. 2-16.
2. Баркова, О. В. Електронні інформаційні ресурси: представлення бібліографічних даних в УКРМАРК / О. В. Баркова // Бібліосвіт: Інформаційний вісник. – Вип. 8. – 2003. – С. 15-18.
3. Бібліотечні каталоги як інформаційно-пошукові системи : навч. посіб. / Харківська держ. академія культури ; Н. М. Кушнарєнко (наук.ред.), В. В. Сєдих (авт.-уклад.). – Харків : ХДАК, 2003. – 193 с. – (Культура та освіта).
4. Ісаєва, О. Національний формат представлення бібліографічних даних УКРМАРК / О. Ісаєва // Бібл. вісн. – 2003. – № 6. – С. 38–41; 2004. – № 6. – С. 44-45.
5. UNIMARC manual: bibliographic format / IFLA UNIMARC Core Activity; ed. By Alan Hopkinson. 3rd ed. — München: Saur, 2008. (IFLA Series in Bibliographic Control, 36). ISBN 978-3-598-24284-7, 760 p.
6. UNIMARC manual [Електронний ресурс] / Hopkinson, Alan (2008) UNIMARC manual. Manual. K.G. Saur, Munich. — Режим доступу: <http://eprints.mdx.ac.uk/2655/> (PDF), <http://eprints.mdx.ac.uk/2748/> (DOC) і за полями — <http://eprints.mdx.ac.uk/2674/> (DOC).
7. UNIMARC Concise Bibliographic Format [Електронний ресурс] (2008) / IFLA UNIMARC Core Activity — Режим доступу: <http://www.ifla.org/VI/8/unimarc-concise-bibliographic-format-2008.pdf>
8. UNIMARC Bibliographic, 3rd edition addendum (2010) . Field 013 International Standard Music Number (ISMN) [Електронний ресурс] / IFLA UNIMARC Core Activity — Режим доступу: http://www.ifla.org/files/uca/unimarc_updates/UNIMARC-013_010.pdf
9. UNIMARC Bibliographic, 3rd edition. UPDATES 2012 [Електронний ресурс] / IFLA UNIMARC Core Activity — Режим доступу: <http://www.ifla.org/node/7974> (доповнення з 54 файлів).
10. УкрМарк. Національний формат представлення бібліографічних даних (проект) [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/library/ukrmarc.html> – Назва з екрану.

11. UNIMARC Authorities, 3rd edition. UPDATES 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ifla.org/node/7950/> (доповнення з 23 файлів).

Тема 2. Каталогізація цифрових ресурсів Інтернет. Дублінське ядро метаданих

Лекція (2 год.)

Інтернет це величезний обсяг цифрових ресурсів, розподілений практично по всій земній кулі. Споконвічно в мережі не існує структури, яка б упорядковувала ці ресурси. У переважній більшості основу цих ресурсів складають гіпертекстові файли, які включають текст, графіку, звук, відео. Оцінити кількісно мережу Інтернет можна тільки приблизно. Це динамічна система, яка змінює свої параметри щохвилини. За приблизними оцінками кількість сторінок в мережі Інтернет на початок 2003 року складає біля 10 мільярдів.

Для того, що б хоч якось упорядкувати такий обсяг неструктурованої інформації в мережі Інтернет існують пошукові сервери. За принципом індексування вони поділяються на дві групи: з індексуванням автоматичним (машинним) та з інтелектуальним індексуванням (за участю людини). З розвитком Інтернет фахівці з інформаційних технологій придумали нові терміни для збереження певних одиниць описової або статистичної інформації про об'єкти і назвали їх метаданими.

У буквальному значенні МЕТАДАНИ можна розшифрувати як “дані про дані”. Позначка... (від грец. meta — між, після, через), частина складних слів, що позначає проміжність, проходження за чим-небудь, перехід до чого-небудь іншого, зміну стану, перетворення. По суті, поняття МЕТАДАНИ, які прийшли до нас від комп'ютерних технологій, не є новими за значенням для бібліотечного, музейного чи архівного фахівця. Бібліографічна картка є не що інше, як набір МЕТАДАНИХ на книгу чи статтю з журналу, яка побудована за правилами бібліографічного опису. З початку метадані виникли як допоміжна структура для автоматичної індексації цифрових ресурсів, тобто для вирішення

суто технічних задач мережі. Подальший розвиток мережі призвів до створення інших наборів МЕТАДАНИХ, призначених не тільки для їх обробки програмними роботами, але й для вирішення більш широкого кола завдань. Наборів МЕТАДАНИХ існують десятки. Це можуть бути вузько специфічні набори, призначені для опису ресурсів якоїсь певної галузі чи тематики, маються також і метадані більш загального, універсального характеру. Набір метаданих VRA, Асоціації Візуальних ресурсів, призначений для опису цифрових ресурсів, що вміщують графічні зображення; GILS можна перевести як Глобальний Інформаційний Показчик-Сервіс, призначений для спрощення пошуку і доступу до ресурсів, які публікуються у мережі Інтернет державними та індустріальними компаніями США; ініціатива університету Берклі EAD, Кодування Архівних Описів, покликана забезпечити методи опису, збереження і доступу до цифрових ресурсів бібліотек, музеїв та архівів на основі мови SGML. Існує і багато інших стандартів.

Ініціатива Дублінського Ядра Метаданих (Dublin Core Metadata Initiative). Стандарт метаданих Dublin Core, або DC є форматом опису практично будь-яких ресурсів Інтернет — не складний за структурою, відносно легкий у застосуванні, інтернаціональний, тобто застосовується в усьому світі. В лютому 2000 року Європейський комітет із стандартизації CEN розробив документ під назвою CWA 13874 який пропонує використання стандарту Дублінського ядра метаданих версії 1.1 для музеїв, бібліотек, державних агенцій та комерційних установ щодо опису веб ресурсів. У вересні 2001 року набір метаданих Дублінського ядра був затверджений в США, Американським Інститутом Національних Стандартів як стандарт Z39.85. В Австралії, Канаді, Данії, Фінляндії, Ірландії і Великобританії в цьому ж році формат Дублінського ядра рекомендований і прийнятий як державний стандарт для онлайн ресурсів та е-комерції. І нарешті, на радість усіх прихильників ініціативи Дублінського ядра, і автора цієї роботи — безперечно, 8 березня 2003 року Міжнародна організація стандартів ISO прийняла фінальний текст документу під назвою ISO 15836 яким набір елементів Дублінського ядра метаданих затверджено в якості міжнародного стандарту. У передмові документу сказано: "Ініціатива

Дублінського ядра метаданих розпочалася 1995 року, із заохочувального семінару в місті Дублін, штат Огайо, який об'єднав бібліотекарів, дослідників цифрових бібліотек, постачальників контенту та експертів з розмітки текстів з метою дослідження стандартів щодо інформаційних ресурсів. Дублінське ядро виникло як невеличкий набір ідентифікаторів який швидко привернув увагу широкого загалу інформаційних спеціалістів галузей мистецтва, науки, освіти, бізнесу та державного сектору. Постійно зростаюча зацікавленість до такого набору елементів обумовлена простотою створення описів ресурсу та легкістю розуміння.

Практичне використання стандарту Дублінського ядра забезпечує створення конче потрібних, семантично змістовно багатих описів цифрових ресурсів і сприяє подальшим дослідженням у сфері створення загальнодоступних, уніфікованих описів у міждисциплінарному контексті.

Література

1. Бака, М. Вступление в метаданные 3.0 [Електронный ресурс] / Мурта Бака (Murtha Baca), Институт Гетти (США) ; Т. Джил (Tony Gill), Глобальная Научная библиотека (США) ; А. Дж. Джиллиленд (Anne J. Gilliland), Университет Калифорнии (США) ; М. Вален (Maureen Whalen) Институт Гетти (США) ; М. С. Вудли (Mary S. Woodley), Университет Калифорнии (США) //
2. Introduction to Metadata 3.0 : Second Edition // Getty Publications, 2008, Los Angeles, CA, 2008. – Mode of access : <http://d2aohiyo3d3idm.cloudfront.net/publications/virtuallibrary/0892368969.pdf>
3. Бака, М. Совместное использование стандартов и специальных знаний в начале XXI века : на пути к созданию единой модели метаданных для разных сообществ [Електронный ресурс] / Мурта Бака (Murtha Baca), Институт Гетти (США) ; Элизабет О'Киф (Elizabeth O'Keefe), Библиотека и Музей Моргана (США) // World library and information congress: 74th IFLA general conference and council. 10 – 14 Aug. 2008, Quebec, Canada. – Quebec, 2008. – Mode of access : http://www.archive.ifla.org/IV/ifla74/papers/156-Baca_OKeefe-trans-ru.pdf.
4. Волохін, О. М. Каталогізація цифрових ресурсів. Інтернет. Дублінське ядро метаданих : посібник / О.М. Волохін. – Кіровоград, 2003. – 72 с.
5. Костенко, Л. Й. Бібліотечні електронні інноваційні технології / Л. Й. Костенко // Бібл. вісн. – 2003. – № 6. – С. 13-17.
6. Лобузін, К. Технології організації знанневих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / К. Лобузін; відп. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – 252 с

Змістовий модуль 2

СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ ГЛОБАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Тема 3. Відкриті програмні системи для створення електронної бібліотеки

Лекція

(2 год.)

Відкрите програмне забезпечення (ВПЗ) - програмне забезпечення з відкритим вихідним кодом, тобто користувачам надається можливість модифікувати код відповідно до їх завдань. В даний час ПЗ з відкритим кодом доступно для бібліотечних та інформаційних систем. Прикладом подібних програм у бібліотечній галузі можуть служити GSDL, DSpace, NewGenlib, Fedora, Ganesha digital library software та інші. ВПЗ користується популярністю у технічно просунутих користувачів, які зазвичай є і розробниками програмного забезпечення. Цей метод розробки стає все більш популярним. Тому хочеться розглянути декілька програм, які можна використовувати для створення електронних бібліотек (ЕБ).

ВПЗ Archimede розроблено в бібліотеці Університету Лавалю у Квебеці (Laval University Library in Quebec City). Система підтримує ЕБ дисертацій та журнали і монографії.

Archimede використовує кодування UTF-8, тому може налаштуватися на різні мови. На сьогодні реалізовані інтерфейси англійською, французькою та іспанською мовами. У даному ВПЗ використовується спеціальний механізм індексування та підтримується два типи документів: а) метадані Дублінського ядра у форматі XML; б) повні тексти документів, що описані відповідними метаданими. Документи можуть мати формати HTML, PDF, MS Word, MS Excel, TXT, RTF та інші. Archimede підтримує процедуру імпорту / експорту багатьох типів метаданих із застосуванням XSLT-перетворень. Це ВПЗ розроблено з використанням різних технологій Java Open Source technologies, працює під керуванням багатьох операційних систем, як, наприклад, Windows, Linux та інші, може використовувати декілька реляційних баз даних.

FEDORA (англ. Flexible Extensible Digital Object Repository Architecture) - система для управління репозиторіями цифрових об'єктів.

У 1997 році С. Пейті (Sandy Payette) та К. Лагоз (Carl Lagoze) в Корнельському університеті створили оригінальну гнучку архітектуру репозиторію об'єктів (Fedora) для зберігання, управління і доступу до цифрового контенту в вигляді цифрових об'єктів. У 2009 році Fedora Commons був інтегрований з DSpace та отримав нову назву – DuraSpace.

ВПЗ засновано на сервісах системи з відкритим кодом для керування репозиторіями цифрових об'єктів. Воно є базовою архітектурою для електронних репозиторіїв та дозволяє створювати різноманітні системи для різних галузей. Система надає два види доступу: клієнт для внесення матеріалу, підтримки та експорту електронних об'єктів та веб-сервіси доступу через інтерфейси SOAP або REST (використовує стандартні HTTP методи для запиту та маніпулювання веб-ресурсами). Об'єкт у системі може мати декілька представлень (форматів), заснованих на RDF моделі зв'язків, пошук включає більше інформації про об'єкт та зв'язки між об'єктами. Центральний сервіс репозиторію, на якому заснована архітектура системи, надає чотири основних інтерфейси прикладного програмування (API) – керування, доступ, пошук, сервіс ініціативи відкритих архівів (OAI) (для збору метаданих).

ВПЗ GNUTECA було розроблено у 2002 році в Університетському центрі на півдні Бразилії (Centro Universitario) для академічних та спеціальних бібліотек. У 2008 році були розширені можливості цього ВПЗ, в ньому почали створювати великі колекції статей та препринтів, технічних звітів, збірників конференцій, електронних тез, малюнків, аудіофайлів, ідеофайлів, об'єктів вивчення, переформатованих електронних бібліотечних колекцій. Бразильські шкільні бібліотеки використовують це ВПЗ з 2008 року.

GNUTECA створено на основі об'єктно-орієнтованого середовища MIOLO. Налаштування архіву GNUTECA включає зміну конфігураційних файлів, написаних на Perl та PHP. ВПЗ підтримує всі версії Microsoft Windows і Linux. Підтримується MARC21.

ВПЗ Magento, розроблене компанією Varien (на даний час Magento Inc) в межах відкритого вихідного коду, почало використовуватися з 31 березня 2008 року. Magento було побудовано з використанням Zend Framework. У ньому

застосовується Entity-атрибут-значень (EAV) модель бази даних для зберігання відомостей. Генеральний директор Magento та співзасновник Р. Рубін написав у блозі Magento, що "Magento буде продовжувати працювати з провідними організаціями для підтримки е-бізнесу та е-архівів, зокрема EB". На сайті Magento пройшло понад 4 мільйони завантажень програмної платформи.

ВПЗ має Web 2.0 проектування (100 % таблиць на основі конструкцій), розроблених у XHTML / CSS відповідно до W3C принципів та Rich Internet Applications (RIA), є додатки, створені з використанням Adobe Flash Flex AIR Action Script, Adobe Flex, Adobe Flex (AIR), Microsoft Silverlight, Sun JavaFX і AJAX та Web 2.0 Application Development.

CDS Invenio - інтегрована система цифрової бібліотеки, що забезпечує каркас та інструменти будівництва та управління автономного цифрового сервера бібліотеки. Попередня назва CDSware. Розроблено Європейською організацією ядерних досліджень (CERN).

Програмне забезпечення доступне для всіх під ліцензією GNU GPL. Технологія, запропонована програмним забезпеченням, покриває всі аспекти управління цифровою бібліотекою. Підтримується ініціатива відкритих архівів, протокол OAI-PMH та бібліографічний стандарт MARC 21. Гнучке рішення з управління цифровими сховищами середніх і великих розмірів.

CDS Invenio розроблений, використовується і підтримується на сервері документів CERN. Крім CERN, CDS Invenio встановлений і використовується в більш ніж десяти організаціях по всьому світу.

Розглянуті програми - лише частина того програмного забезпечення, яке зараз є доступним на ринку інформаційних продуктів і послуг. А кожна бібліотека, зваживши всі "за" та "проти", сама може обрати те ПЗ, яке повністю задовольнить всі її потреби.

Література

1. Арме, Вильям. Электронные библиотеки : учеб. пособие для вузов по курсам "Информатика" и "Информ. системы": [Пер. с англ.] / Вильям Арме. – Люберцы : ПИК ВИНТИ, 2002. –273 с.
2. Баркова, О. В. Организационно-технологические аспекты формирования информационных ресурсов электронной библиотеки / О. В. Баркова // Электрон. информ.

ресурсы: проблемы формирования, обработки, распространения, защиты и использования – 2002 : Материалы III Междунар. науч.-техн. конф., 30-31 октября 2002 р., г. Киев. – Киев : УкрИНТЭИ, 2002. – С. 21-25.

1. Волохін О. М. Каталогізація цифрових ресурсів Інтернет: Дублінське ядро метаданих: посібник / О.М. Волохін. – Кіровоград, 2003. – 72 с.

3. ДСТУ 3578-97. Формат для обміну бібліографічними даними на магнітних носіях. – Київ : Держстандарт України, 1997. – 20 с.

4. Коха Автоматизированная Интегрированная Библиотечная Система (АБИС) Free Libre Open Source Software for libraries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libraries.osdn.org.ua/ru/programms/ils/koha/>; <http://www.koha.org/>. – Заголовок з екрана.

5. Andresen, L. (2000). Standardisation of Dublin Core in Europe. Zeitschrift fur Bibliothekswesen und Bibliographie, 47(1), pp. 39-45.

15. WorldCat. Window to the World's Libraries. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oclc.org/worldcat/>. – Заголовок з екрана.

Тема 4. Інституційні репозитарії у розвитку системи інформаційних комунікацій глобального інформаційного простору

Лекція (2 год.)

Ініціатива відкритого доступу до наукової інформації на електронних носіях виникла ще на початку 90-х років та активно розвивається, здобуваючи дедалі більше прихильників у світі. Її виникнення було пов'язане з проблемами повноцінного наповнення бібліотечних фондів – з одного боку. При цьому фінансування бібліотечних установ «не встигало» за «інформаційним бумом» – закономірними процесами зростання інформаційних потоків, збільшення кількості наукових публікацій і друкованих журналів. Ці процеси породжували супутню проблему зберігання літератури в бібліотечних книгосховищах – з'явилася потреба в розширенні площ, особливо для універсальних наукових бібліотек. З іншого – наукову спільноту поступово переставала задовольняти традиційна форма оприлюднення наукових результатів – публікація в паперових журналах – через її недостатню оперативність та доступність широкому колу читачів. З кінця минулого століття зростаючі темпи отримання важливих наукових результатів у різних науках (передусім, у фізиці, біології, інформатиці) актуалізували проблему більш оперативного їх розповсюдження для наукової спільноти, ніж це було можливим через традиційні журнальні публікації.

Серед перших проектів вільного поширення наукової інформації – ініціатива 1991 р. американського фізика П. Гінспарга (P. Ginsparg), який виступив з ідеєю створення безкоштовного електронного архіву препринтів для фізиків-ядерників. У результаті сервер електронних публікацій з фізичних дисциплін – електронний архів arXiv e-prints, створений у Національній лабораторії Лос Аламос, США, нині найбільший безкоштовний архів електронних публікацій наукових статей та їх препринтів з фізики, математики, астрономії, інформатики та біології.

У 1994 р. С. Харнад (S. Harnad) запропонував науковцям власноруч архівувати свої матеріали. Звертаючись до громадськості, С. Харнад підкреслював, що відкритість результатів досліджень «принесе максимальну користь новим ідеям і більш ефективно досягне очей і умів учасників мережі – учених усього світу, які займаються даною науковою проблемою».

Одними з найбільш палких прихильників відкритого доступу стали бібліотеки.

Відкритий доступ дає змогу прибрати як цінові, так і правові бар'єри, що заважають академічним бібліотекам надавати доступ до наукової інформації. Тому концепція відкритого доступу дуже швидко стала популярною серед бібліотекарів, а з часом перетворилася на один з фундаментальних методологічних принципів сучасного бібліотекознавства.

Могутній поштовх розвитку ОА дала Будапештська ініціатива – [Budapest Open Access Initiative (BOAI)], проголошена під час конференції в Інституті відкритого суспільства в Будапешті 1–2 грудня 2001 р. Ініціатива містить заклик до урядів, університетів, бібліотек, редакторів, видавців, фондів, наукових товариств і вчених приєднуватися до руху з усунення бар'єрів до відкритого доступу для розбудови майбутнього, в якому освіта і наука будуть процвітати в будь-якій частині світу. До жовтня 2011 р. Будапештську ініціативу підписали 5514 вчених та 590 організацій.

Подальший розвиток відкритого доступу було закладено в низці документів, зокрема, у заяві про видавництво в режимі відкритого доступу (Bethesda, США 2003 р.).

Українська науково-освітня спільнота виступила на підтримку Ініціативи відкритого доступу в заяві Міжнародної науково-практичної конференції «Діяльність бібліотек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти» (м. Севастополь, Україна, 21 травня 2009 р.), підписаній представниками 150 університетських бібліотек України.

Ініціатива підтримана на рівні державного законодавства чи відповідних рішень наукових громад у багатьох країнах. Так, у США позиція держави в питаннях відкритого доступу в наш час регулюється актами основних урядових агенцій, які фінансують дослідження (Національний інститут охорони здоров'я, Національний центр атмосферних досліджень, Інститут освітніх досліджень тощо).

Серйозною є підтримка концепції відкритого доступу в Європейському Союзі. Рекомендація політики відкритого доступу закладена в положення Сьомої рамкової програми ЄС з наукових досліджень та технологічного розвитку (2007–2013 рр.) та інші акти.

У цілому політика відкритого доступу схвалена на рівні національних урядів або парламентів принаймні 10 держав Європи. Аналогічні проекти перебувають у центрі уваги й в інших країнах: Канаді, Австралії та ін.

Правове обґрунтування відкритого доступу базується на принципі укладання авторами договорів з видавництвами, за якими видавцям не передається право копірайту – лише виключна ліцензія на право публікації: у цьому випадку не виникає правових перешкод для самоархівування. Прихильники ОА підкреслюють, що цей підхід узгоджується з інтересами наукового співтовариства, тому для його поширення почати слідувати таким зразкам поведінки мають насамперед визначні вчені, у статтях яких зацікавлені видавництва.

Архіви/репозиторії відкритого доступу – це цифрові колекції наукових статей, які поповнюють самі автори. Якщо йдеться про журнальні статті, то їх архівують або перед публікацією (препринт), або вже після публікації (постпринт). Репозиторії також містять метадані кожної статті (назву, автора та інші біографічні деталі) у форматі Open Archives Initiative Protocol for Metadata

Harvesting (OAIP–MH), що забезпечує пошук через спеціалізовані пошукові системи – OpenDOAR, ROAR чи через загальні пошуковики, наприклад, Google. Якщо ар-хіви підтримують протокол обміну метаданими Ініціативи відкритих архівів OAIP–MH, а віднедавна ще й ORE (Object Re-Use and Exchange), то вони сумісні з іншими ресурсами, і користувачі можуть знайти матеріали таких архівів навіть не знаючи про їхнє існування, розташування й зміст. Нині існує безкоштовне програмне забезпечення з відкритим кодом для створення й підтримки таких OAI-сумісних архівів, яке активно застосовується у світі. Найбільш популярні тут E-print та Dspace, які далеко випереджають інші розробки, наприклад Fedora, Verpress, DIVA, HAL, OPUS та ін.

Інституційні архіви та репозиторії – це цифрові колекції та водночас набір сервісів, які наукова установа пропонує членам спільноти для збирання, зберігання, управління та розповсюдження інтелектуальних продуктів у вигляді цифрових матеріалів. Вони створюються через депонування та самоархівування (Self-Archiving) вченими своїх статей, опублікованих у наукових рецензованих журналах, у відкритих електронних архівах (інституційних, що належать організаціям – університетам, лабораторіям тощо) та/чи тематичних (за дисциплінами – фізика, економіка тощо) репозиторіях, сумісних зі стандартами Open Archives Initiative.

Література

1. Воскобойнікова-Гузєва, О. Академічні видання України в Інтернет-просторі: реалії і перспективи / О. Воскобойнікова-Гузєва // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2010. – Вип. 27. – С. 14–21.
2. Захарова, Г. М. Інтернет-технології: відкритий доступ і самоархівування. [Електронний ресурс] / Г. М. Захарова. – Режим доступу: <http://www.eifl.net:8080/cps/sections/services/eifl-o/training/readingr/33>. – Загл. с екрана.
3. Що таке «відкритий доступ»? Рух європейських університетів за відкритий доступ : методичні вказівки [Електронний ресурс] / О. К. Шкодзінський, Г. Я. Онисько, С. О. Костишин. – Тернопіль : ТДТУ, 2009. – Режим доступу: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/224>. – Назва з екрана.
4. Університетські бібліотеки України підтримують Відкритий Доступ до Знань! [Електронний ресурс] : заява Міжнар. наук.-практ. конф. «Діяльність біблі-отек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти». – Режим дос-тупу: http://ula.org.ua/fileadmin/uba_documents/others_documents. – Назва з екрана.
5. Ярошенко, Т. О. Вільний доступ до інформації: нова модель наукової комунікації в інформаційному суспільстві / Т. О. Ярошенко // Наук. пр. Ми-колаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили ком-плексу «Києво-Могилянська академія». –

Миколаїв, 2007. – Т. 68. – Вип. 55. – С. 228.

6. About NCBI : website The National Center for Biotechnology Information. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/About/index.html>. – Title from the screen.

7. About OAI : website Open Archives Initiative [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.openarchives.org/OAI/OAI-organization.php>. – Title from the screen.

8. Budapest Open Access Initiative [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.soros.org/openaccess>. – Title from the screen.

9. Bethesda Statement on Open Access Publishing. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.earlham.edu/~peters/fos/bethesda.htm>. – Title from the screen; див. також: Бетесдское заявление об открытом доступе к публикациям [Электронный ресурс] // Свободная онлайн-энциклопедия. – Режим доступа: http://know.melomanica.com/ru/Bethesda_Statement. – Загл. с экрана.

10. Berlin Declaration [Electronic resource]. – Mode of access: <http://oa.mpg.de/berlin-prozess/berliner-erklarung/>. – Title from the screen; див. також: Берлін-ська декларація про відкритий доступ до наукових і гуманітарних знань (20–22 жовтня 2003 р., Берлін, Німеччина) // Морфологія. – 2008. – Т. II. – № 2. – С. 82–83.

11. Declaration on access to research data from public funding (30 Jan., 2004) [Electronic resource] / 7 OECD : Organisation for Economic Cooperation and Development. – Mode of access: <http://snhs-plin.barry.edu/Research/OECDannex1declarationonaccess toresearchdata.htm>. – Title from the screen.

12. Davidson, K. Bay Area leads revolt against scientific journals. Scientists call for boycott, launch open-access project [Electronic resource] / K. Davidson // SF Gate. – Monday, 27 October 2003. – Mode of access: <http://www.sfgate.com/cgi-in/article.cgi?f=/c/a/2003/10/27/MNGAM2J9L11.DTL>. – Title from the screen.

V. ТЕМИ І ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1

АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В БІБЛІОТЕЧНО-БІБЛОГРАФІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Практична робота 1.

Міжнародна довгострокова Програма універсального бібліографічного опису і міжнародного формату MARC: історія та розвиток. УКРМАРК: Національний формат представлення бібліографічних даних

(4 год.)

Хід роботи:

1. Дослідити історію розвитку Програми універсального бібліографічного опису і міжнародного формату MARC.

2. Здійснити аналіз Програми універсального бібліографічного опису і міжнародного формату MARC.

3. Проаналізувати Національний формат представлення бібліографічних даних УКРМАРК та з'ясувати шляхи його застосування.

Література

1. Багрій, І. Історія розвитку MARC-форматів / І. Багрій // Бібл. вісн.. – 2004. – № 5. – С. 2-16.
2. Баркова, О. В. Електронні інформаційні ресурси: представлення бібліографічних даних в УКРМАРК / О. В. Баркова // Бібліосвіт: Інформаційний вісник. – Вип. 8. – 2003. – С. 15-18.
3. Бібліотечні каталоги як інформаційно-пошукові системи : навч. посіб. / Харківська держ. академія культури ; Н. М. Кушнарєнко (наук.ред.), В. В. Сєдих (авт.- уклад.). – Харків : ХДАК, 2003. – 193 с. – (Культура та освіта).
4. Ісаєва, О. Національний формат представлення бібліографічних даних УКРМАРК / О. Ісаєва // Бібл. вісн. – 2003. – № 6. – С. 38–41; 2004. – № 6. – С. 44-45.
5. UNIMARC manual: bibliographic format / IFLA UNIMARC Core Activity; ed. By Alan Hopkinson. 3rd ed. — Мьнchen: Saur, 2008. (IFLA Series in Bibliographic Control, 36). ISBN 978-3-598-24284-7, 760 p.
6. UNIMARC manual [Електронний ресурс] / Hopkinson, Alan (2008) UNIMARC manual. Manual. K.G. Saur, Munich. — Режим доступу: <http://eprints.mdx.ac.uk/2655/> (PDF), <http://eprints.mdx.ac.uk/2748/> (DOC) і за полями — <http://eprints.mdx.ac.uk/2674/> (DOC).
7. UNIMARC Concise Bibliographic Format [Електронний ресурс] (2008) / IFLA UNIMARC Core Activity — Режим доступу: <http://www.ifla.org/VI/8/unimarc-concise-bibliographic-format-2008.pdf>
8. UNIMARC Bibliographic, 3rd edition addendum (2010) . Field 013 International Standard Music Number (ISMN) [Електронний ресурс] / IFLA UNIMARC Core Activity — Режим доступу: http://www.ifla.org/files/uca/unimarc_updates/UNIMARC-013_010.pdf
9. UNIMARC Bibliographic, 3rd edition. UPDATES 2012 [Електронний ресурс] / IFLA UNIMARC Core Activity — Режим доступу: <http://www.ifla.org/node/7974> (доповнення з 54 файлів).
10. УкрМарк. Національний формат представлення бібліографічних даних (проект) [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/library/ukrmarc.html> – Назва з екрану.
11. UNIMARC Authorities, 3rd edition. UPDATES 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ifla.org/node/7950/> (доповнення з 23 файлів).

Практична робота 2.

Каталогізація цифрових ресурсів Інтернет. Дублінське ядро метаданих (2 год.)

П'ятнадцять елементів Дублінського ядра можна поділити на три основні групи за їх призначенням, тобто відповідно до сутності інформації яку вони у собі вміщують – елементи що мають відношення до:

- 1) змісту ресурсу (назва, предмет, опис, тип, джерело, відношення, охопту);
- 2) інтелектуальної власності (створювач, видавець, співавтор, права);
- 3) поточного стану (властивостей) (дата, формат, ідентифікатор, мова).

15 елементів забезпечують опис широкого діапазону мережевих ресурсів. Семантика п'ятнадцяти елементів базується на угодах різних груп професіоналів в галузях бібліотечної науки, музейної справи і комп'ютерних технологій.

У стандарті Дублінського ядра метаданих втілені наступні характеристики:

. Простота створення і підтримки даних

Дублінське ядро являє собою мінімально простий набір елементів що дають змогу не тільки фахівцям створювати прості описові записи для цифрових ресурсів і забезпечує ефективний механізм запитів до ресурсів у мережевому оточенні.

. Семантика загального вживання

Знаходження ресурсів серед великої кількості загальної (часто слабо структурованої) інформації у мережі Інтернет є досить складною справою. Дублінське ядро може допомогти «досліднику цифрових ресурсів» (досліднику-непрофесіоналу) знайти потрібну інформацію через послідовність загальних елементів.

. Міжнародний масштаб

WWW притаманний цілий ряд специфічних лінгвістичних проблем. Розроблювачі Дублінського ядра, являють собою представників практично усіх континентів планети впевнені, що розвиток цього стандарту вирішить складну багатомовну і мільтикультурну природу електронних ресурсів планети.

. Розширюваність

Досягаючи балансу між простотою опису цифрових ресурсів з однієї сторони і необхідністю ретельного опису деталей з іншого боку, розроблювачі Дублінського ядра усвідомлюють важливість створення механізму, здатного розширити набір елементів у залежності від специфіки ресурсу. Передбачається, що розроблювачі інших подібних стандартів створять додаткові набори елементів для опису ресурсів, які дадуть змогу інтегрувати їх до набору Дублінського ядра з метою максимально повного опису ресурсу.

Хід роботи:

1. Здійснити аналіз практичного застосування елементів Дублінського ядра метаданих
2. Розглянути теоретичні питання конверсії Дублінське ядро – UNIMARC.

Література

1. Бака, М. Вступление в метаданные 3.0 [Електронный ресурс] / Мурта Бака (Murtha Baca), Институт Гетти (США) ; Т. Джил (Tony Gill), Глобальная Научная библиотека (США) ; А. Дж. Джиллиленд (Anne J. Gilliland), Университет Калифорнии (США) ; М. Вален (Maureen Whalen) Институт Гетти (США) ; М. С. Вудли (Mary S. Woodley)), Университет Калифорнии (США) //
2. Introduction to Metadata 3.0 : Second Edition // Getty Publications, 2008, Los Angeles, CA, 2008. – Mode of access : <http://d2aohiyo3d3idm.cloudfront.net/publications/virtuallibrary/0892368969.pdf>
3. Бака, М. Совместное использование стандартов и специальных знаний в начале XXI века : на пути к созданию единой модели метаданных для разных сообществ [Електронний ресурс] / Мурта Бака (Murtha Baca), Институт Гетти (США) ; Элизабет О'Киф (Elizabeth O'Keefe), Библиотека и Музей Моргана (США) // World library and information congress: 74th IFLA general conference and council. 10 – 14 Aug. 2008, Quebec, Canada. – Quebec, 2008. – Mode of access : http://www.archive.ifla.org/IV/ifla74/papers/156-Baca_OKeefe-trans-ru.pdf.
4. Волохін, О. М. Каталогізація цифрових ресурсів. Інтернет. Дублінське ядро метаданих : посібник / О.М. Волохін. – Кіровоград, 2003. – 72 с.
5. Костенко, Л. Й. Бібліотечні електронні інноваційні технології / Л. Й. Костенко // Бібл. вісн. – 2003. – № 6. – С. 13-17.
6. Лобузін, К. Технології організації знанневих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / К. Лобузін; відп. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – 252 с

Практична робота 3 Електронні бібліотеки (2 год.)

Мета: ознайомлення з основними електронними бібліотеками України та світу. Типологія, класифікація.

Хід роботи: Студентам пропонується охарактеризувати основні проекти ЕБ: (Проект «Гутенберг», Світова Цифрова Бібліотека (спільний проект GOOGLE та Бібліотеки Конгресу США) «Пам'ять Америки», Каліфорнійська Цифрова Бібліотека, діяльність Національної федерація цифрових бібліотек (США), Національні ЕБ Франції, Австралії, Китаю, Японії, міжнародний проект Європейського Союзу «Bibliotheca Universalis», популярні ЕБ - Бібліотека Мошкова, Публічна електронна бібліотека Євгена Пескіна, вітчизняні проекти («Поетика», «Проза», «Магелланова бібліотека»), проекти НБУВ тощо.

Практична робота 4
Веб-сайти бібліотек
(2 год.)

Мета: ознайомлення з основними видами та типами Веб-сайтів бібліотек

Хід роботи: Студентам пропонується оцінити бібліотечний сайт/ кілька сайтів за 10-бальною оцінкою та критеріями (за запропонованою схемою).

Назва Бібліотеки : Країна:

Структурна модель (логічність, послідовність)	Оцінка	Коментарі
Інформаційне наповнення, в т.ч. - бібліографічні ресурси, - в т.ч. електронний каталог, - нові надходження - бібліографічні списки та покажчики - повнотекстові ресурси (які)		
Статистичні показники, RSS тощо		
Навігаційні можливості		
Карта сайта», «Пошук по сайту		
Додаткові сервіси (які)		
Відкритість		
Одноманітність (єдиний інтерфейс, стандартні формати)		

Інформативність		
-----------------	--	--

Змістовий модуль 2
СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ ГЛОБАЛЬНОГО
ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Практична робота 5
Відкриті програмні системи для створення електронної бібліотеки
(2 год.)

Хід роботи:

1. Здійснити аналіз Відкритих програмних систем для створення електронної бібліотеки.
2. Охарактеризувати цілі та принципи побудови, класифікацію, структуру, етапи розвитку електронної бібліотеки (ЕБ) як спеціалізованої бібліотечної системи.
3. Проаналізувати електронні ресурси: класифікацію, типологію, технічні характеристики.

Література

1. Арме, Вильям. Электронные библиотеки : учеб. пособие для вузов по курсам "Информатика" и "Информ. системы": [Пер. с англ.] / Вильям Арме. – Люберцы : ПИК ВИНТИ, 2002. –273 с.
2. Баркова, О. В. Организационно-технологические аспекты формирования информационных ресурсов электронной библиотеки / О. В. Баркова // Электрон. информ. ресурсы: проблемы формирования, обработки, распространения, защиты и использования – 2002 : Материалы III Междунар. науч.-техн. конф., 30-31 октября 2002 р., г. Киев. – Киев : УкрИНТЭИ, 2002. – С. 21-25.
3. Волохін О. М. Каталогізація цифрових ресурсів Інтернет: Дублінське ядро метаданих: посібник / О.М. Волохін. – Кіровоград, 2003. – 72 с.
4. ДСТУ 3578-97. Формат для обміну бібліографічними даними на магнітних носіях. – Київ : Держстандарт України, 1997. – 20 с.
5. Коха Автоматизированная Интегрированная Библиотечная Система (АБИС) Free Libre Open Source Software for libraries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libraries.osdn.org.ua/ru/programms/ils/koha/>; <http://www.koha.org/>. – Заголовок з екрана.
6. Andresen, L. (2000). Standardisation of Dublin Core in Europe. Zeitschrift fur Bibliothekswesen und Bibliographie, 47(1), pp. 39-45.
7. WorldCat. Window to the World's Libraries. [Електронний ресурс]. – Режим фОСТуны:<http://www.oclc.org/worldcat/>. – Заголовок з екрана.

Практична робота 6

Інституційні репозитарії у розвитку системи інформаційних комунікацій глобального інформаційного простору

(4 год.)

Хід роботи:

1. Здійснити аналіз інституційних репозитаріїв України за визначеною схемою.

Література

1. Воскобойнікова-Гузева, О. Академічні видання України в Інтернет-просторі: реалії і перспективи / О. Воскобойнікова-Гузева // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2010. – Вип. 27. – С. 14–21.
2. Захарова, Г. М. Интернет-технологии: открытый доступ и самоархивирование. [Электронный ресурс] / Г. М. Захарова. – Режим доступа: <http://www.eifl.net:8080/cps/sections/services/eifl-o/training/readingr/33>. – Загл. с экрана.
3. Що таке «відкритий доступ»? Рух європейських університетів за відкритий доступ : методичні вказівки [Електронний ресурс] / О. К. Шкодзінський, Г. Я. Онисько, С. О. Костишин. – Тернопіль : ТДТУ, 2009. – Режим доступу: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/224>. – Назва з екрана.
4. Університетські бібліотеки України підтримують Відкритий Доступ до Знань! [Електронний ресурс] : заява Міжнар. наук.-практ. конф. «Діяльність біблі-отек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти». – Режим дос-тупу: http://ula.org.ua/fileadmin/uba_documents/others_documents. – Назва з екрана.
5. Ярошенко, Т. О. Вільний доступ до інформації: нова модель наукової комунікації в інформаційному суспільстві / Т. О. Ярошенко // Наук. пр. Ми-колаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили ком-плексу «Києво-Могилянська академія». – Миколаїв, 2007. – Т. 68. – Вип. 55. – С. 228.
6. About NCBI : website The National Center for Biotechnology Information. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/About/index>. html. – Title from the screen.
7. About OAI : website Open Archives Initiative [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.openarchives.org/OAI/OAI-organization>. php. – Title from the screen.
8. Budapest Open Access Initiative [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.soros.org/openaccess>. – Title from the screen.
9. Bethesda Statement on Open Access Publishing. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.earlham.edu/~peters/fof/bethesda.htm>. – Title from the screen; див. також: Бетесдское заявление об открытом доступе к публикациям [Электронный ресурс] // Свободная онлайн-энциклопедия. – Режим доступа: http://know.melomanica.com/ru/Bethesda_Statement. – Загл. с экрана.
10. Berlin Declaration [Electronic resource]. – Mode of access: <http://oa.mpg.de/berlin-prozess/berliner-erklarung/>. – Title from the screen; див. також: Берлін-ська декларація про відкритий доступ до наукових і гуманітарних знань (20–22 жовтня 2003 р., Берлін, Німеччина) // Морфологія. – 2008. – Т. II. – № 2. – С. 82– 83.
11. Declaration on access to research data from public funding (30 Jan., 2004) [Electronic resource] / 7 OECD : Organisation for Economic Cooperation and Development. – Mode of access: http://snhs-plin.barry.edu/Research/OE_CDannex_1_declaration_on_access_to_research_data.htm. – Title from the screen.
12. Davidson, K. Bay Area leads revolt against scientific journals. Scientists call for boycott,

launch open-access project [Electronic resource] / K. Davidson // SF Gate. – Monday, 27 October 2003. – Mode of access: <http://www.sfgate.com/cgi-in/article.cgi?f=/c/a/2003/10/27/MNGAM2 J9 L11.DTL>. – Title from the screen.

Практична робота 7

Інституційні репозитарії у розвитку системи інформаційних комунікацій глобального інформаційного простору

(4 год.)

Хід роботи:

1. Здійснити аналіз інституційних репозитаріїв світу за визначеною схемою.

Література

13. Воскобойнікова-Гузева, О. Академічні видання України в Інтернет-просторі: реалії і перспективи / О. Воскобойнікова-Гузева // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2010. – Вип. 27. – С. 14–21.

14. Захарова, Г. М. Інтернет-технології: відкритий доступ і самоархівування. [Електронний ресурс] / Г. М. Захарова. – Режим доступу: <http://www.eifl.net:8080/cps/sections/services/eifl-o/training/readingr/33>. – Загл. с екрана.

15. Що таке «відкритий доступ»? Рух європейських університетів за відкритий доступ : методичні вказівки [Електронний ресурс] / О. К. Шкодзінський, Г. Я. Онисько, С. О. Костишин. – Тернопіль : ТДТУ, 2009. – Режим доступу: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/224>. – Назва з екрана.

16. Університетські бібліотеки України підтримують Відкритий Доступ до Знань! [Електронний ресурс] : заява Міжнар. наук.-практ. конф. «Діяльність бібліотек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти». – Режим доступу: http://ula.org.ua/fileadmin/uba_documents/others_documents. – Назва з екрана.

17. Ярошенко, Т. О. Вільний доступ до інформації: нова модель наукової комунікації в інформаційному суспільстві / Т. О. Ярошенко // Наук. пр. Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». – Миколаїв, 2007. – Т. 68. – Вип. 55. – С. 228.

18. About NCBI : website The National Center for Biotechnology Information. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/About/index.html>. – Title from the screen.

19. About OAI : website Open Archives Initiative [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.openarchives.org/OAI/OAI-organization.php>. – Title from the screen.

20. Budapest Open Access Initiative [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.soros.org/openaccess>. – Title from the screen.

21. Bethesda Statement on Open Access Publishing. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.earlham.edu/~peters/fos/bethesda.htm>. – Title from the screen; див. також: Бетесдское заявление об открытом доступе к публикациям [Электронный ресурс] // Свободная онлайн-энциклопедия. – Режим доступа: http://know.melomanica.com/ru/Bethesda_Statement. – Загл. с екрана.

22. Berlin Declaration [Electronic resource]. – Mode of access: <http://oa.mpg.de/berlin-prozess/berliner-erklarung/>. – Title from the screen; див. також: Берлінська декларація про відкритий доступ до наукових і гуманітарних знань (20–22 жовтня 2003 р., Берлін, Німеччина) // Морфологія. – 2008. – Т. II. – № 2. – С. 82–83.

23. Declaration on access to research data from public funding (30 Jan., 2004) [Electronic resource] / 7 OECD : Organisation for Economic Cooperation and Development. – Mode of access: <http://snhs-plin.barry.edu/Research/OECDannex1declarationonaccess toresearchdata.htm>. – Title from the screen.

24. Davidson, K. Bay Area leads revolt against scientific journals. Scientists call for boycott, launch open-access project [Electronic resource] / K. Davidson // SF Gate. – Monday, 27 October 2003. – Mode of access: <http://www.sfgate.com/cgi-in/article.cgi?f=c/a/2003/10/27/MNGAM2J9L11.DTL>. – Title from the screen.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1

АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В БІБЛІОТЕЧНО-БІБЛІОГРАФІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ (14 год.)

1.З'ясувати технологічні цикли бібліотек, які потребують автоматизації, виділити їх першочерговість – 2 год.

2.Здійснити аналіз основних процесів застосування комп'ютерів в бібліотеках – 2 год.

3.Надати характеристику сучасним тенденціям впровадження ІКТ в практику роботи бібліотек – 2 год

4. Ознайомитися з системами автоматизації сучасних бібліотек, різних за типом, видом, обсягами ресурсів тощо: склад, структура, особливості впровадження кожного проекту. Засвоїти необхідність цілісного підходу до впровадження проекту автоматизації та створення електронних ресурсів. Познайомитися з основними автоматизованими технологічними процесами: обробка вхідного потоку документів, циркуляція, облік та контроль фонду, бібліографічна та видавнича робота тощо. Роль бібліотекаря в системі бібліотечної автоматизації. Пропонується з цією метою відвідати бібліотеки (3 на вибір) і написати звіт у довільній формі:

- Національна бібліотека України ім.В.І.Вернадського НАН України
- Національна парламентська бібліотека України
- Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»
- Науково-технічна бібліотека Національного університету

«Київський політехнічний університет»

- Наукова бібліотека ім.Максимовича Національного університету ім.Т.Г.Шевченка
- Київська міська публічна бібліотека ім Лес і Українки
- Державна бібліотека України для юнацтва
- Державна науково-педагогічна бібліотека України ім.В.О.Сухомлинського
- Американська бібліотека при НаУКМА – 8 год.

Змістовий модуль 2
СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ ГЛОБАЛЬНОГО
ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ
(14 год.)

1. Підготувати презентацію різних типів баз даних (наприклад: БД Scopus БД EBSCO і т.п.) (почергово):

- повнотекстових;
- бібліографічних;
- фактографічних – 4 год.

2. Створити модель електронної бібліотеки (ЕБ) як спеціалізованої бібліотечної системи – 4 год.

3. Підготувати презентацію (на вибір):

1). Електронні книги в безкоштовних Електронних Бібліотеках: Бібліотека Мошкова, Бібліотека Гутенберга тощо.

2). Електронні книги в комерційних Електронних Бібліотеках та електронній книжковій комерції: Бібліотека Springer Link, Amazon тощо.

3). Пристрої для читання електронних книг

Після презентації - обговорення-визначення складових та характеристика поняття «Електронна книга» – 4 год.

4. Детально проаналізувати структуру та наповнення 2 інституційних репозитаріїв (за вибором студента) – 4 год.

VII. ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Змістовий модуль 1

АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В БІБЛІОТЕЧНО-БІБЛОГРАФІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Модульна контрольна робота до змістового модуля 1

1) Студент дає письмову відповідь на 2 теоретичні питання

Контрольні питання і завдання:

1. Сучасні тенденції розвитку бібліотечно-інформаційних технологій.
2. Міжнародна довгострокова Програма універсального бібліографічного опису і міжнародного формату MARC: історія та розвиток.
3. UKRMAPK: Національний формат представлення бібліографічних даних.
4. Каталогізація цифрових ресурсів Інтернет. Дублінське ядро метаданих.
5. Основні характеристики стандарту Дублінського ядра метаданих.
6. Надати характеристику АБІС УФД/Бібліотека.
7. Надати характеристику АБІС ІРБІС.
8. Надати характеристику АБІС Liber.
9. Надати характеристику АБІС Славутич.
10. Надати характеристику АБІС MAPK-SQL.
11. Надати характеристику АБІС Koha.
12. Надати характеристику АБІС Бібліограф.
13. Надати загальну характеристику АБІС як об'єкта моделювання.
14. Проаналізувати систему завдань АБІС.
15. Основні принципи, стадії та етапи моделювання АБІС .

16. Організаційно-функціональне та формальне представлення Бібліотеки як об'єкта моделювання.
17. Основні електронні бібліотеки України: типологія, класифікація.
18. Основні електронні бібліотеки світу: типологія, класифікація.
19. Надати характеристику та оцінку основних видів та типів Веб-сайтів бібліотек України.
20. Надати характеристику та оцінку основних видів та типів Веб-сайтів бібліотек світу.

Змістовий модуль 2
**СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ ГЛОБАЛЬНОГО
ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ**

Модульна контрольна робота до змістового модуля 2

Контрольні питання і завдання:

1. Студент готує 2 презентації:
 - 1). різних типів баз даних;
 - 2). електронних книг.
2. Надає характеристику Відкритих програмних систем для створення електронної бібліотеки.
3. Здійснює аналіз 5 інституційних репозитаріїв.

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Сучасні інформаційні системи і технології в бібліотечно-інформаційній і бібліографічній діяльності» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип покрокової звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних

видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1	Відвідування лекцій	1	4	4
2	Відвідування практичних занять	1	10	10
3	Робота на практичних заняттях	10	10	100
4	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5	4	20
5	Модульна контрольна робота 1	25	2	50
Максимальна кількість балів - 184				

Коефіцієнт: 1,8

Методи контролю

Перевірка й оцінювання знань студентів здійснюється методами контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності (методи усного, письмового, практичного контролю та методи самоконтролю). Об'єктами контролю є систематичність, активність і результативність роботи студента впродовж семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни в межах аудиторних занять, а також виконання завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, він має на меті перевірку рівня теоретичної підготовленості студента.

Оцінювання самостійної роботи й активності на практичних заняттях здійснюється за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;
- 3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;

4) уміння поєднати теорію з практикою при розгляді конкретних ситуацій, розв'язанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Завдання для проміжного контролю знань студентів охоплюють теми, які вивчаються в межах окремих модулів.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на самостійних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- вчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Підсумковий контроль знань передбачений у формі модульної контрольної роботи, проводиться з метою оцінювання результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни (2-й семестр) за результатами двох модулів.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре — достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	75-81 балів	Добре — в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно — посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо — мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання — незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

A (90–100) = 5 (відмінно) – студент виявляє особливі творчі здібності, демонструє глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; уміє аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку та розвитку, чітко й лаконічно, логічно та послідовно відповідати на поставлені запитання; демонструє вміння застосовувати теоретичні положення під час виконання творчих завдань; переконливо аргументує відповіді.

B (82–89) = 4 (добре) – студент демонструє міцні ґрунтовні знання навчального матеріалу; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці; вільно виконує самостійні та творчі завдання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

C (75–81) = 4 (добре) – студент має міцні знання навчального матеріалу; уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати їх на практиці; виправляти

допущені помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи на підтвердження своїх думок.

D (69–74) = 3 (задовільно) – студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання та розуміння основних положень, але його знання мають загальний характер; має труднощі з наведенням прикладів при поясненні явищ і закономірностей; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких значна кількість суттєвих.

E (60–68) = 3 (задовільно) – студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні; його знання мають фрагментарний характер, має труднощі з наведенням прикладів при поясненні явищ і закономірностей; допускає суттєві помилки.

F_X (35–59) = 2 (незадовільно з можливістю повторного складання) – студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу; не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований; не вміє застосовувати теоретичні положення під час виконання практичних завдань; допускає значні помилки.

F (1–34) = 2 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) – студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання та відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів; повністю не знає матеріал, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основними організаційними формами навчального процесу з дисципліни «Сучасні інформаційні системи і технології в бібліотечно-інформаційній і бібліографічній діяльності» є лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів, заходи з контролю знань студентів.

Для активізації процесу навчання при викладенні змісту дисципліни використовуються різноманітні методи навчання, а саме: методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи організації й здійснення

навчально-пізнавальної діяльності; методи навчання за джерелом знань (словесні, наочні, практичні).

Зокрема, студенти отримують необхідні з курсу відомості на *проблемних лекціях*, спрямованих на розвиток логічного мислення студентів. Під час таких форм роботи ознайомлення з темою відбувається шляхом акцентування лектором уваги на проблемних питаннях; увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках; розглядаються різні концептуальні підходи до проблеми.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практичні заняття за формою й змістом, створює можливості колективного вирішення проблем, забезпечує формування особистісних якостей і досвіду соціального спілкування.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціаліста та передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків у процесі опанування навчального матеріалу.

Презентації використовують для демонстрації аудиторії результатів роботи малих груп, звітів про виконання самостійної роботи тощо.

Банк візуального супроводження сприяє активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності. Лекції та практичні заняття забезпечуються відповідними мультимедійними презентаціями; забезпечується доступ студентів до комп'ютерної техніки та Інтернету.

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

Опорні конспекти лекцій; електронні варіанти підручників, навчальних посібників; робоча навчальна програма; засоби підсумкового контролю (комплект завдань для модульних контрольних робіт);

XI. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТА

(можливі зміни відповідно до спеціалізації)

Оцінки «**відмінно**» заслуговує відповідь студента, яка виявляє бездоганні знання матеріалу, повноту аргументації; при цьому також враховується активність студента на семінарських заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

Оцінки «**добре**» заслуговує відповідь студента на всі питання екзаменаційного білета з можливими окремими неточностями; при цьому також враховується його активність на семінарських заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

Оцінки «**задовільно**» заслуговує відповідь студента на всі питання екзаменаційного білета з неточностями, помилками, неповнотою аргументації; при цьому також враховується його активність на семінарських заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

Оцінки «**незадовільно**» заслуговує відповідь, в якій допущені грубі помилки, незнання навчального матеріалу в межах програми навчального курсу; при цьому також враховується його активність на семінарських заняттях, виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ЛІТЕРАТУРА ДО ДИСЦИПЛІНИ

Нормативні документи

1. ГОСТ 123 7.0–99. СИБИД. Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения от 01.07.2007 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gosthelp.ru/text/GOST7099SIBIDInformacionn.html>, свободный. – Заголовок с экрана.

2. ДСТУ 2392–94. Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення від 01.01.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/374735>, вільний. – Назва з екрану.

3. ДСТУ 2396–94. Теорія інформації. Терміни та визначення від 01.01.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/sistemi>–

obroblennja-informaciyi-teorija-informaciyi-termin-std491.html, вільний. –

Назва з екрану.

4. ДСТУ 2481-94. Інтелектуальні інформаційні технології. Терміни та визначення від 01.01.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://babenkoff.inf.ua/GOST/terms.htm>, вільний. – Назва з екрану.

5. ДСТУ 2938-94. Системи оброблення інформації. Основні поняття. Терміни та визначення від 28.12.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/sistemi-obroblennja-informaciyi-osnovni-ponjattja-termini-nor16793.html>, вільний. – Назва з екрану.

6. ДСТУ 3396.2-97. Технічний захист інформації. Терміни та визначення від 01.01.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://e-signature.com.ua/?p=151>, вільний. – Назва з екрану.

7. ДСТУ 5034:2008. Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять від 04.08.2008 р. № 270 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://babenkoff.inf.ua/GOST/terms.htm>, вільний. – Назва з екрану.

8. ДСТУ ISO 5127:2007. Інформація та документація. Словник термінів від 01.10.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/informacija-i-dokumentacija-slovník-terminiv-iso-5127-2001-std9765.html>, вільний. – Назва з екрану.

9. Про бібліотеки і бібліотечну справу [Текст] : закон України // Відом. Верховної Ради України. – 2009. – № 39. – Ст. 557.

10. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс] : закон України. – Режим доступу: <http://www.e-commerce.naiu.kiev.ua/zakones/e-doc/htm>., вільний. – Назва з екрана. – [Дата доступу : 16.08.2015].

11. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах [Електронний ресурс] : закон України : від 05.07.1994 р. № 81/94-ВР. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80%2F94-%E2%F0>, вільний. – Назва з екрана. – [Дата доступу : 07.08.2015].

12. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс] : закон України. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/. – Назва з екрану. – [Дата доступу :

16.08.2015].

13.Про інформаційні агентства [Текст] : закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 47. – С. 57-60.

14.Про інформацію [Текст] : закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – С. 1227-1462.

15.Про концепцію національної програми інформатизації [Електронний ресурс] : закон України. – Режим доступу : [http : // zakon.rada.gov.ua/laws/](http://zakon.rada.gov.ua/laws/), вільний. – Назва з екрану. – [Дата доступу : 16.08.2015].

16.Про науково-технічну інформацію [Текст] : закон України // Відом. Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – С. 843-851.

17.[Про наукову і науково-технічну діяльність](#) [Текст] : закон України // Відом. Верховної Ради України. – 1992. – № 12. – Ст. 165.

18.Про Національну програму інформатизації [Текст] : закон України від 4 лютого 1998 р. / Книжк. палата України. – Київ, 1998.

19.Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки [Електронний ресурс] : закон України від 09.01.2007 № 537-V. – Режим доступу : [http : // zakon.rada.gov.ua/laws/](http://zakon.rada.gov.ua/laws/), вільний. – Назва з екрану. – [Дата доступу : 16.08.2015].

20.Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс] : закон України. – Режим доступу : [http : // zakon.rada.gov.ua/laws/](http://zakon.rada.gov.ua/laws/), вільний. – Назва з екрану. – [Дата доступу : 16.08.2015].

21.Закон України. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : // zakon2.rada.gov.ua/laws/](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/), вільний. – Назва з екрану. – [Дата доступу : 16.08.2015].

22.Про Урядову комісію з питань інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів виконавчої влади [Текст] : постанова Кабінету Міністрів України від 07.05.2000 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 19. – Ст. 793.

23.Список нестандартизованих скорочень слів та словосполучень у бібліографічних записах [Текст] / уклад.: П. М. Сенько, О. М. Устіннікова. – Київ : Кн. палата України, 2012. – 27 с.

24.Про стан та завдання розвитку в НАН України бібліотечно-інформаційної справи : постанова Президії НАН України від 9 лип. 2003 р. № 186 // Бібл. вісн. – 2003. – № 5. – С. 9-10.

25.Про створення Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади в Центральній науковій бібліотеці ім. В. І. Вернадського НАН України : постанова Бюро Президії Національної академії наук України від 14.12.1995 р. № 334 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iaas.nas.gov.ua/>, вільний. – Назва з екрана. – [Дата доступу : 22.08.2015].

26.Про схвалення Концепції Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека-XXI» : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 груд. 2009 р. № 1579-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.search.ligazakon.ua/ldoc2.nsf/link1/KR091579.html>, вільний. – Назва з екрана. – [Дата доступу : 19.08.2015].

27.Указ Президента України. Про вдосконалення державного управління інформаційною сферою [Текст] : від 16.09.1998 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 38. – Ст. 1388.

28.Указ Президента України. Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади [Текст] : від 14.07.2000 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 29. – Ст. 1201.

29.Указ Президента України. Про деякі заходи щодо захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних [Текст] : від 24.09.2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 39. – Ст. 1757.

Основна

1. Арме, Вильям. Электронные библиотеки : учеб. пособие для вузов по курсам "Информатика" и "Информ. системы": [Пер. с англ.] / Вильям Арме. – Люберцы : ПИК ВИНТИ, 2002. –273 с.

2. Багрій, І. Історія розвитку MARC-форматів [Текст] / І. Багрій // Бібл. вісн.. – 2004. – № 5. – С. 2-16.
3. Бака, М. Совместное использование стандартов и специальных знаний в начале XXI века : на пути к созданию единой модели метаданных для разных сообществ [Электронный ресурс] / Мурта Бака (Murtha Baca), Институт Гетти (США) ; Элизабет О'Киф (Elizabeth O'Keefe), Библиотека и Музей Моргана (США) // World library and information congress: 74th IFLA general conference and council. 10 – 14 Aug. 2008, Quebec, Canada. – Quebec, 2008. – Mode of access : http://www.archive.ifla.org/IV/ifla74/papers/156-Baca_OKeefe-trans-ru.pdf.
4. Баркова, О. В. Електронні інформаційні ресурси: представлення бібліографічних даних в УКРМАРК / О. В. Баркова // Бібліосвіт: Інформаційний вісник. – Вип. 8. – 2003. – С. 15-18.
5. Баркова, О. В. Организационно-технологические аспекты формирования информационных ресурсов электронной библиотеки / О. В. Баркова // Электрон. информ. ресурсы: проблемы формирования, обработки, распространения, защиты и использования – 2002 : Материалы III Междунар. науч.-техн. конф., 30-31 октября 2002 р., г. Киев. – Киев : УкрИНТЭИ, 2002. – С. 21-25.
6. Бібліотечні каталоги як інформаційно-пошукові системи : навч. посіб. / Харківська держ. академія культури ; Н. М. Кушнарєнко (наук.ред.), В. В. Сєдих (авт.- уклад.). – Харків : ХДАК, 2003. – 193 с. – (Культура та освіта).
7. Волохін О. М. Каталогізація цифрових ресурсів Інтернет: Дублінське ядро метаданих: посібник / О.М. Волохін. – Кіровоград, 2003. – 72 с.
8. Воскобойнікова-Гузєва, О. Академічні видання України в Інтернет-просторі: реалії і перспективи / О. Воскобойнікова-Гузєва // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2010. – Вип. 27. – С. 14–21.
9. Захарова, Г. М. Интернет-технологии: открытый доступ и самоархивирование. [Электронный ресурс] / Г. М. Захарова. – Режим доступа: <http://www.eifl.net:8080/cps/sections/services/eifl-o/training/readingr/33>. – Загл. с экрана.

10. Ісаєва, О. Національний формат представлення бібліографічних даних УКРМАРК / О. Ісаєва // Бібл. вісн. – 2003. – № 6. – С. 38–41; 2004. – № 6. – С. 44-45.

11. ДСТУ 3578-97. Формат для обміну бібліографічними даними на магнітних носіях. – Київ : Держстандарт України, 1997. – 20 с.

12. Костенко, Л. Й. Бібліотечні електронні інноваційні технології / Л. Й. Костенко // Бібл. вісн. – 2003. – № 6. – С. 13-17.

13. Коха Автоматизированная Интегрированная Библиотечная Система (АБИС) Free Libre Open Source Software for libraries [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libraries.osdn.org.ua/ru/programms/ils/koha/>; <http://www.koha.org/> . – Заголовок з екрана.

14. Лобузін, К. Технології організації знанневих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / К. Лобузін; відп. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – 252 с

15. УкрМарк. Національний формат представлення бібліографічних даних (проект) [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/library/ukrmarc.html> – Назва з екрану.

16. Університетські бібліотеки України підтримують Відкритий Доступ до Знань! [Електронний ресурс] : заява Міжнар. наук.-практ. конф. «Діяльність біблі-отек вищих навчальних закладів у світлі модернізації вищої освіти». – Режим дос-тупу: http://ula.org.ua/fileadmin/uba_documents/others_documents. – Назва з екрана.

17. Що таке «відкритий доступ»? Рух європейських університетів за відкри-тий доступ : методичні вказівки [Електронний ресурс] / О. К. Шкодзінський, Г. Я. Онисько, С. О. Костишин. – Тернопіль : ТДТУ, 2009. – Режим доступу: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/224>. – Назва з екрана.

18. Ярошенко, Т. О. Вільний доступ до інформації: нова модель наукової комунікації в інформаційному суспільстві / Т. О. Ярошенко // Наук. пр. Ми-колаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». – Миколаїв, 2007. – Т. 68. – Вип. 55. – С.

228.

19. Andresen, L. (2000). Standardisation of Dublin Core in Europe. *Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie*, 47(1), pp. 39-45.

20. Introduction to Metadata 3.0 : Second Edition // Getty Publications, 2008, Los Angeles, CA, 2008. – Mode of access : <http://d2aohiyo3d3idm.cloudfront.net/publications/virtuallibrary/0892368969.pdf>

21. About NCBI : website The National Center for Biotechnology Information. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/About/index.html>. – Title from the screen.

22. About OAI : website Open Archives Initiative [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.openarchives.org/OAI/OAI-organization.php>. – Title from the screen.

23. Budapest Open Access Initiative [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.soros.org/openaccess>. – Title from the screen.

24. Bethesda Statement on Open Access Publishing. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.earlham.edu/~peters/fos/bethesda.htm>. – Title from the screen; див. також: Бетесдское заявление об открытом доступе к публикациям [Электронный ресурс] // Свободная онлайн-энциклопедия. – Режим доступа: http://know.melomanica.com/ru/Bethesda_Statement. – Загл. с экрана.

25. Berlin Declaration [Electronic resource]. – Mode of access: <http://oa.mpg.de/berlin-prozess/berliner-erklarung/>. – Title from the screen; див. також: Берлін-ська декларація про відкритий доступ до наукових і гуманітарних знань (20–22 жовтня 2003 р., Берлін, Німеччина) // Морфологія. – 2008. – Т. II. – № 2. – С. 82– 83.

26. Declaration on access to research data from public funding (30 Jan., 2004) [Electronic resource] / 7 OECD : Organisation for Economic Cooperation and Development. – Mode of access: <http://snhs-plin.barry.edu/Research/OECDannex1declarationonaccess toresearchdata.htm>. – Title from the screen.

27. Davidson, K. Bay Area leads revolt against scientific journals. Scientists call for boycott, launch open-access project [Electronic resource] / K. Davidson // SF Gate. – Monday, 27 October 2003. – Mode of access: <http://www.sfgate.com/cgi->

28. WorldCat. Window to the World's Libraries. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oclc.org/worldcat/>. – Заголовок з екрана.
29. UNIMARC Authorities, 3rd edition. UPDATES 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ifla.org/node/7950/> (доповнення з 23 файлів).
30. UNIMARC manual: bibliographic format / IFLA UNIMARC Core Activity; ed. By Alan Hopkinson. 3rd ed. — München: Saur, 2008. (IFLA Series in Bibliographic Control, 36). ISBN 978-3-598-24284-7, 760 p.
31. UNIMARC manual [Електронний ресурс] / Hopkinson, Alan (2008) UNIMARC manual. Manual. K.G. Saur, Munich. — Режим доступу: <http://eprints.mdx.ac.uk/2655/> (PDF), <http://eprints.mdx.ac.uk/2748/> (DOC) і за полями — <http://eprints.mdx.ac.uk/2674/> (DOC).
32. UNIMARC Concise Bibliographic Format [Електронний ресурс] (2008) / IFLA UNIMARC Core Activity — Режим доступу: <http://www.ifla.org/VI/8/unimarc-concise-bibliographic-format-2008.pdf>
33. UNIMARC Bibliographic, 3rd edition addendum (2010) . Field 013 International Standard Music Number (ISMN) [Електронний ресурс] / IFLA UNIMARC Core Activity — Режим доступу: http://www.ifla.org/files/uca/unimarc_updates/UNIMARC-013_010.pdf
34. UNIMARC Bibliographic, 3rd edition. UPDATES 2012 [Електронний ресурс] / IFLA UNIMARC Core Activity — Режим доступу: <http://www.ifla.org/node/7974> (доповнення з 54 файлів).

Додаткова

1. Айги, К. И. Все о поисковых системах [Электрон. ресурс] / К. И. Айги. – Режим доступа : <http://www.downloadsoft.ru/printarticles/218>, свободный. – Заглавие с экрана.
2. Бібліотечні інформаційно-пошукові системи : програма курсу / Харківська держ. академія культури. Кафедра книгознавства і фондознавства / В. В. Сєдих (уклад.), Є. М. Тодорова (уклад.). – Харків : ХДАК, 2003. – 18 с.

3. Вершинин, М. И. Электронный каталог: проблемы и решения : учеб.-практ. пособ. / М. И. Вершинин. – Санкт-Петербург : Профессия, 2007. – 232 с.
4. Віртуальні бібліотеки : матеріали конференції учасників навчання Центру з проблеми “Робота в автоматизованих інформаційно-бібліотечних системах. Програмне забезпечення АІБС” / ДАКККіМ, УБА ; упоряд. Я. О. Хіміч, І. О. Шевченко ; наук. ред. В. К. Скарнь. – Київ, 2001. – 46 с. – (Сер. : Безперервна освіта бібліотекарів України ; вип. 9).
5. Воройский, Ф. С. Корпоративные автоматизированные библиотечно-информационные системы: состояние, принципы построения и перспективы развития / Ф. С. Воройский. – Москва : Б. и., 2003. – 61 с.
6. Воройский Ф.С. Основы проектирования автоматизированных библиотечно-информационных систем. – Москва : ФИЗМАТЛИТ, 2002.– 384 с.
7. Впровадження Інтернет-послуг у бібліотеках: функціональні зміни : навчальні матеріали / укладачі: В. К. Скарнь, О. Шевченко. – Київ, 2005. – 26 с. – (Сер.: Безперервна освіта бібліотекарів України ; вип. 17).
8. Дерлеменко, В. В. Закордонні бібліографічні ресурси – на службу сільському господарству України / В. В. Дерлеменко // Вісник аграрної науки. – 2012. – № 1. – С. 52-53.
9. Жулі, Т. Використання існуючих ресурсів для створення проблемно-орієнтованих баз даних / Т. Жулі // Вісник Книжкової палати. – 2009. – № 2. –С. 26-27.
10. Коряковцева, Н. А. Техники информационно-библиотечной работы: учеб.-практ. пособ. / Нина Александровна Коряковцева. – Москва : Либерей, 2004. – 135 с. – (Библиотекарь и время. XXI век ; вып. 6).
11. Костенко, Л. Й. Бібліотечні електронні інноваційні технології / Л. Й. Костенко // Бібл. вісн. – 2003. – № 6. – С. 13-17.
12. Публічна бібліотека: Веб-сайт: десять років до успіху / Національна парламентська бібліотека України / І. Цуріна (підгот.), А. Абдуллаєва (пер. з англ.), Н. Цуріна (підгот.). – Київ, 2004. – 31 с.

13. Соловяненко, Д. В. Інтернет-технології бібліотечного сервісу в Україні: становлення і розвиток (1990-ті рр. - початок ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.08 / Соловяненко, Д. В. ; НАН України ; Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – Київ, 2008. – 20 с.
14. Трачук, Л. Електронна бібліографічна продукція на сайтах українських бібліотек / Л. Трачук // Бібліотечний вісник. – 2009. – № 3. – С. 6-11.
15. Центри публічного доступу до Internet у бібліотеках : навчальні матеріали / укладачі: В. К. Скарнь, І. О. Шевченко. – Київ, 2005. – 75 с. – (Сер. : Безперервна освіта бібліотекарів України ; Вип. 18-19).
16. Центри публічного доступу до Internet в бібліотеках : документи і матеріали / ДАКККіМ ; Публ. б-ка ім. Лесі Українки м. Києва; УБА. – Київ : ДАКККіМ, 2005. – 140 с.
17. Чекмарьов, А. О. Веб-технології та ресурси в науковій бібліотеці / А. О. Чекмарьов, Д. В. Соловяненко // Бібл. вісн. – 2008. – № 6. – С. 12-14.
18. Шевченко, І. О. Проект “Європейська бібліотека” та перспективи для України / І. О. Шевченко // Бібл планета. – 2007. – № 2. – С. 14.
19. Шрайберг, Я. Л. Автоматизированные библиотечно-информационные системы России: состояние, выбор, внедрение, развитие / Я. Л. Шрайберг ; Гос. публич. науч.-техн. б-ка России. – Москва : Либерей, 1996. – 270 [1] с. – (Приложение к журналу «Библиотека»).
20. Шрайберг, Я. Л. Автоматизация библиотек сегодня: оценка и осмысление подходов и проблем // Науч. и техн. б-ки. – 1999. – № 2. – С. 4 – 18.
21. Шрайберг, Я. Л. Принципы построения автоматизированных библиотечно-информационных систем и се-тей: Дисс. в виде научного доклада на соиск. ученой степени докт. техн. наук. – Москва : ГПНТБ, 1999.– 40 с.

Інформаційні ресурси

1. www.scholar.google.ru. – Академія Google
2. <http://library.by/> – Білоруська цифрова бібліотека
3. <http://www.ukrbook.net/> – Книжкова Палата України ім. І.Федорова

4. www.ifu.com.ua/?s=3&p – Медіатека-Інформаційного центру Французького Культурного Центру
5. www.iapm.edu.ua/biz/ – Міжнародний бібліотечно-інформаційний центр ім. Ярослава Мудрого Міжрегіональної Академії управління персоналом
6. <http://www.nlb.by/portal/page/portal/index> – Національна бібліотека Білорусі
7. <http://www.nbu.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського
8. <http://www.nbu.gov.ua/library/webstat.html> – Національна електронна бібліотека України
9. <http://www.nplu.kiev.ua/> – Національна парламентська бібліотека України
10. <http://www.rsl.ru/ru/s97/s339/> – Російська державна бібліотека
11. <http://elartu.tntu.edu.ua> – Тернопільський національний технічний університет ім. Івана Пулюя (ELARTU)
12. <http://www.uinte1.kiev.ua/> – УкрІНТЕІ (Український інститут науково-технічної і економічної інформації)
13. www.britishcouncil.org/uk/ukraine-about_us-where_in_ukraine-kyiv-services.htm – Центр знань та інформації Британської Ради
14. <http://www.twirpx.com/file/696047> – ЮНИСІСТ
15. apitu.org.ua/wsis/tp – Туніська програма для інформаційного суспільства
16. [/portal.unesco.org](http://portal.unesco.org) – Офіційний сайт ЮНЕСКО

Методичні рекомендації

Основним методичним документом, що визначає мету, завдання, зміст і технологію навчання з кредитного модуля даної навчальної дисципліни, є робоча програма, яка розробляється щорічно. При її розробці слід враховувати досвід та сучасні зміни у міжнародному та українському інформаційному просторі.

Оскільки предмету даної навчальної дисципліни притаманна значна динаміка та мінливість, варто здійснювати постійний моніторинг змін: актуалізувати тематику лекційних і практичних занять, завдань для самостійної роботи студентів, список рекомендованої літератури.

Значну увагу на практичних заняттях варто приділяти новим інформаційним базам даних. Рекомендується проводити практичні заняття із використанням електронних ресурсів провідних інформаційних установ та бібліотек світу, відслідковувати поточні оновлення спеціалізованих інформаційних ресурсів мережі Інтернет.

Методичні рекомендації до підготовки практичного заняття

Практичне заняття як одна з організаційних форм навчальних аудиторних занять, спрямоване на поглиблене вивчення програмного матеріалу та контроль рівня його засвоєння шляхом безпосередньої співпраці навчальної групи та викладача в процесі розгляду окремих теоретичних положень навчальної дисципліни.

Систематична підготовка до практичного заняття з дисципліни привчає до самостійної роботи з матеріалом, науковою, навчальною, навчально-методичною літературою, періодичними та довідковими виданнями, інформаційними ресурсами мережі Інтернет. Практичні заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних лабораторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання, обчислювальною технікою. Під час занять створюються умови для контрольної перевірки знань, умінь і навичок студентів, здійснюється постановка загальної проблеми викладачем та її обговорення, виконання самостійної роботи, їх перевірка та оцінювання.

Для якісного виконання практичного завдання необхідно вдумливо конспектувати, вдаючись до різних форм запису. Доцільно підготувати власні спостереження та висновки, обґрунтувавши їх теоретичними положеннями та рекомендаціями.

Практичні заняття не лише базуються на матеріалі, який міститься в лекційному курсі, але й підсумовують результати самостійної роботи з рекомендованою літературою.

Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі аудиторної роботи знань, умінь і навичок, а також самостійне вивчення та засвоєння нового матеріалу під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Питання, що виникають у студентів стосовно виконання запланованих завдань, вирішуються на консультаціях, які проводять згідно з графіками, затвердженими кафедрою.

Самостійна робота студентів передбачена до кожної теми курсу, зміст якої полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу після відвідування лекцій;
- підготовка наукових повідомлень;
- підготовка домашньої контрольної роботи за визначеною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання домашньої контрольної роботи.

Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції, рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал, на який лектор посилається при викладанні нового. Якщо з певних причин лекція пропущена, її необхідно законспектувати й опрацювати самостійно, незрозумілі питання з'ясувати на консультації.

Основні види самостійної роботи студентів з дисципліни: вивчення лекційного матеріалу, опрацювання рекомендованої літератури, самоконтроль рівня засвоєння програмного матеріалу.